

FishBase: τα ψάρια στο διαδίκτυο

Κωνσταντίνος Ι. Στεργίου

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ, ΤΟΜΕΑΣ ΖΩΟΛΟΓΙΑΣ, ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΙΧΘΥΟΛΟΓΙΑΣ
Θυρίδα 134, 54124 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, email: kstergio@bio.auth.gr

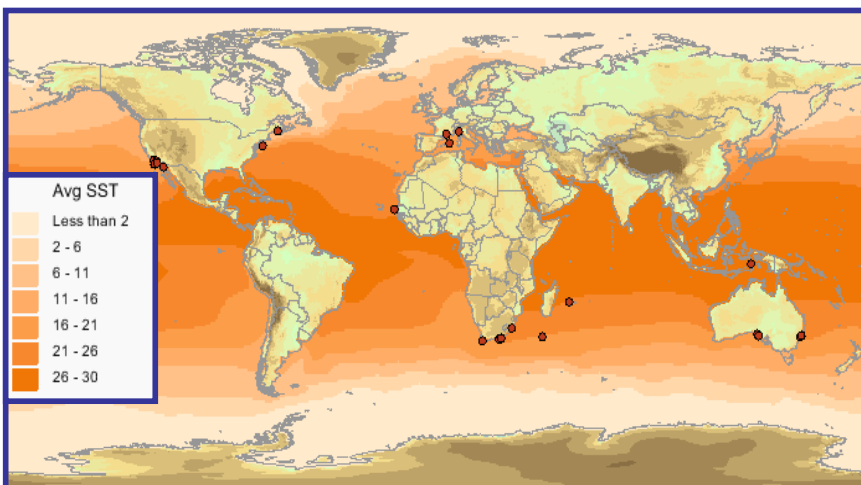
Αναρωτηθήκατε ποτέ, που και πόσο ζει η κουτσομούρα; Πότε, που, σε ποίο μήκος και πόσα αβγά γεννά; Τι τρώει, ποιό την τρώνε, και ποιά είναι η συμπεριφορά της; Αναρωτηθήκατε ποτέ πόσα είδη καρχαριών υπάρχουν, πόσα από αυτά είναι επικίνδυνα για τον άνθρωπο, και ποιά από αυτά υπάρχουν στις ελληνικές θάλασσες; Ταξιδεύετε συχνά και θέλετε να ξέρετε ποίο είναι το κοινό όνομα ενός είδους σε 200 περίπου γλώσσες (π.χ. ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά, ισπανικά, κινέζικα); Αναρωτηθήκατε ποτέ πόσους μπακαλιάρους, κουτσομούρες και σπαθόψαρα αφαιρούν οι ψαράδες κάθε χρόνο από τη θάλασσα; Είστε εκπαιδευτικός και πρέπει να μιλήσετε για ψάρια; Είστε ερασιπύχνης ή επαγγελματίας ψαράς; Έχετε αμφιβολίες για το τι είναι αυτό που ψαρεύατε στις διακοπές σας; Σας αρέσουν τα ενυδρεία; Έχετε ωραίες φωτογραφίες με ψάρια και θέλετε να τις δουν και άλλοι; Ξέρετε αν υπάρχουν γραμματόσημα με ψάρια, αν τα ψάρια παράγουν ήχους, και αν ναι, τι ήχους παράγουν; Θέλετε να διαφημιστούν τα σχετικά με τα ψάρια και το ψάρεμα προϊόντα σας σε ιστοσελίδες με επισκεψιμότητα 15,000,000 επισκέψεις/μήνα;

Αν η απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα είναι ναι, τότε αξίζει να επισκεφθείτε στο διαδίκτυο (www.fishbase.org) την FishBase: την παγκόσμια, ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια που περιέχει πληροφορίες για περίπου 30,000 είδη ψαριών. Το ηλεκτρονικό 'υλικό' της έχει παρθεί από περίπου 37000 επιστημονικές εργασίες και βιβλία (με συνεχή μηνιαία ενημέρωση), πολλά από τα οποία είναι δυσεύρετα, και αφορά: στη συστηματική, εξάπλωση, βιολογία, οικολογία και εμπορική σημασία των ψαριών· χάρτες εξάπλωσης ειδών σε σχέση με διάφορες περιβαλλοντικές παραμέτρους (Εικόνα 1), χάρτες και στατιστικές βιοποικιλότητας ανά μεγάλο οικοσύστημα· και στοιχεία αλιευτικής παραγωγής ανά οικοσύστημα και στοιχεία παραγωγής από υδατοκαλλιέργειες. Η FishBase περιέχει επίσης 200000 κοινά ονόματα ψαριών, περισσότερες από 39000 φωτογραφίες ψαριών, αρχεία με βίντεο, γλωσσάρι επιστημονικών όρων, κοιζ, κ.α. Δεν μιλάτε αγγλικά; Κανένα πρόβλημα. Τα βασικά πεδία της FishBase είναι ήδη μεταφρασμένα στα ελληνικά (βλέπε <http://www.fishbase.org/search.php?Lang=Greek>) αλλά και σε πολλές άλλες γλώσσες (π.χ. γερμανικά, ισπανικά, ιταλικά, σουηδικά).

Η Fishbase αναπτύχθηκε από τον Daniel Pauly, τον κορυφαίο αλιευτικό βιολόγο, και τον Rainer Froese στα τέλη της δεκαετίας του 1980 στο τότε ICLARM (σήμερα WorldFish Center). Σήμερα, ο συντονισμός και η ανάπτυξη της γίνεται από το Συμβούλιο της FishBase που αποτελείται από 8 μέλη: (1) WorldFish Center, Los Banos, Φιλιππίνες· (2) Food and Agriculture Organization, Ρώμη, Ιταλία· (3) Leibniz Institute of Marine Sciences, Κίελο, Γερμανία· (4) Fisheries Centre, University of British Columbia, Βανκούβερ, Καναδάς· (5) Muséum National d' Histoire Naturelle, Παρίσι, Γαλλία· (6) Africa Museum, Tervuren, Βέλγιο· (7) Swedish Museum of Natural History, Στοκχόλμη, Σουηδία· και (8) Εργαστήριο Ιχθυολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Η FishBase είναι ένα εργαλείο με πολλές χρήσεις: εκπαίδευση, έρευνα, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού για θέματα σχετικά με ψάρια και υδάτινα οικοσυστήματα. Σχετικά με την εκπαίδευση αξίζει να αναφέρουμε τα μαθήματα ιχθυολογίας, *Ichthyology course*, που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο (<http://www.fishbase.org/FishOnline/index.htm>) στα αγγλικά και στα ελληνικά, και το βιβλίο-εγχειρίδιο της (Froese & Pauly. 2000. *FishBase 2000: Concepts, design and data sources*. ICLARM, Manila. 344 σελ., διαθέσιμο και σε ηλεκτρονική μορφή: <http://www.fishbase.org/manual/English/contents.htm>). Σχετικά με την έρευνα, η χρησιμότητά της είναι μεγάλη στην ανεύρεση πληροφοριών και βιβλιογραφίας, και στην ανάλυση στοιχείων σχετικών με την αλιευτική οικολογία (στην ιστοσελίδα της υπάρχει πλήρης κατάλογος των εργασιών που την αναφέρουν ή/και στηρίζονται σε αυτήν).

Στις 31 Αυγούστου 2005 έγινε στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του ΑΠΘ το μίνι Συμπόσιο της FishBase με θέμα *Fish and More*. Τα πρακτικά και οι ομιλίες του συμποσίου σε βίντεο είναι διαθέσιμα σε ηλεκτρονική μορφή (Κ.Ι. Στεργίου, kstergio@bio.auth.gr), ενώ σύντομα θα είναι διαθέσιμα και στις ιστοσελίδες της FishBase.

Εικόνα 1. Η κατανομή του Μεγάλου λευκού καρχαρία (*Great white shark, Carcharodon carcharias*) σε σχέση με την επιφανειακή θερμοκρασία θάλασσας. Πηγή: από FishBase με βάση στοιχεία εμφάνισης και μια από τις επιλογές χαρτογράφησης της εξάπλωσης ειδών σε σχέση με διάφορες περιβαλλοντικές παραμέτρους (επιλογή KGSMapper)